

Een beschrijving van het proces van uitwisseling van bodemdata

Uitwisseling van bodemdata met de RUD: een uitdaging!

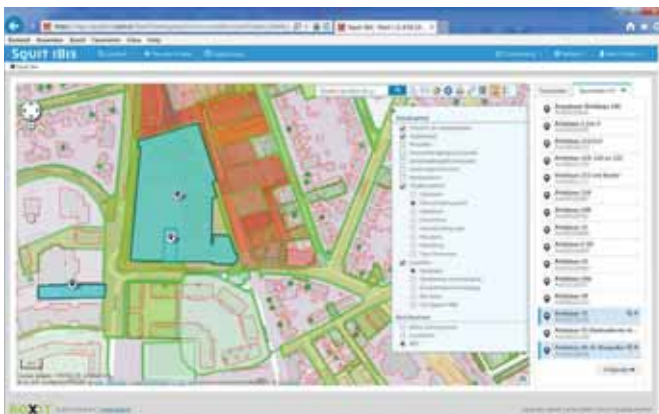
Elf gemeenten en de provincie Flevoland besloten bij de oprichting van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) in 2013, hun bodemtaken daar onder te brengen. Het overdragen van bodemtaken van gemeenten naar Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) is een aantrekkelijk idee vanwege het verbeteren van de professionaliteit, efficiency en effectiviteit. Echter, de bodeminformatie was gefragmenteerd, soms onvolledig en kwalitatief verschillend. Daardoor was de uitwisseling organisatorisch en technisch een ingewikkeld, langdurig en kostbaar proces. Hoe verloopt een dergelijk proces en wat kunnen we daarvan leren?

Door: Axel Roeten

Over de auteur:

A.R. (Axel) Roeten, BAsc, MSc is beleidsadviseur expertise bij de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (a.roeten@ofgv.nl)

Waar moet je beginnen wanneer je als bodemadviseur in een nieuwe organisatie komt, de verzoeken om bodeminformatie je 'om de oren vliegen' en het ontbreekt aan een digitale centrale database met bodemgegevens? Deze situatie deed zich begin 2013 voor bij de OFGV. Weliswaar stond er een moderne ICT-infrastructuur met bijbehorende softwarepakketten, maar de gegevens ontbraken. Deze lagen nog bij de partners als gevolg van de korte voorbereidingstijd voor de oprichting van de RUD.

FIGUUR 1: HET BODEMINFORMATIESYSTEEM IBIS, IN GEBRUIK BIJ DE OFGV.

Door te improviseren kon aan de initiële informatieverzoeken en bodemopdrachten worden voldaan. Dit betekende echter dat de

oude bodeminformatiesystemen (BIS) van de partners in gebruik moesten blijven, de medewerkers vaak 'van huis' waren om die systemen lokaal te raadplegen en er sprake was van een significante toename van het dataverkeer.

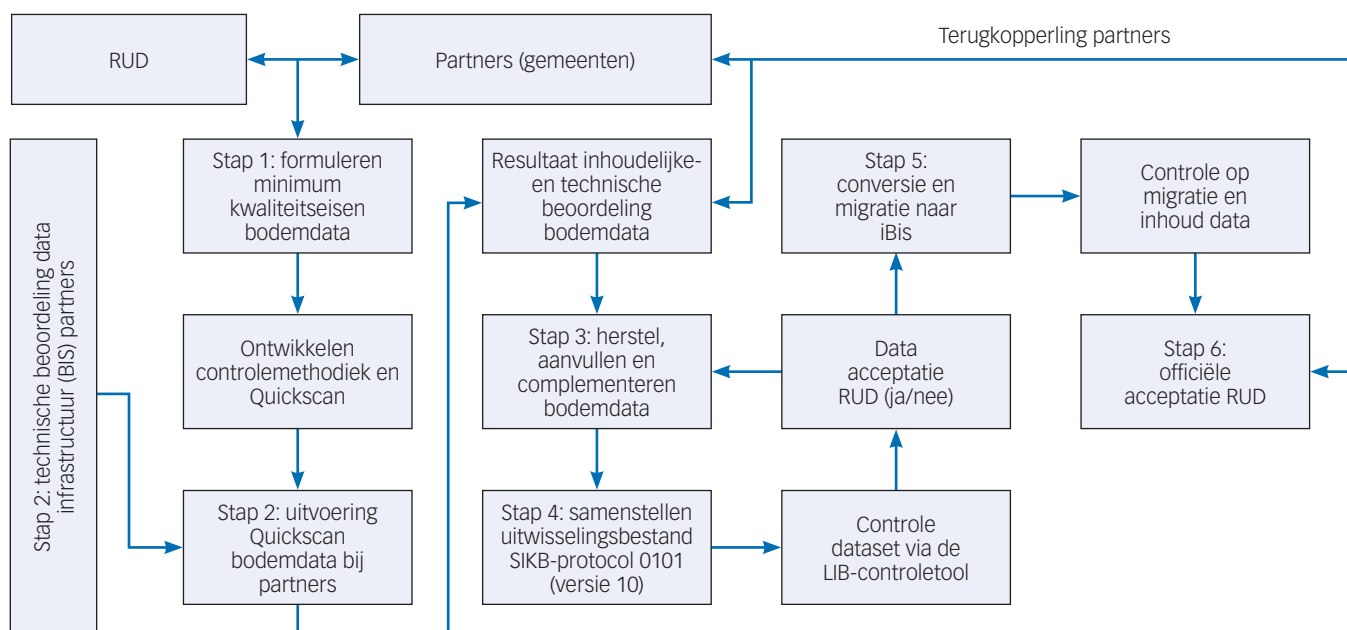
Van het vergroten van professionaliteit en efficiency was hierdoor geen sprake. Een onwenselijke situatie die snel moest veranderen door proactief op zoek te gaan naar manieren om de bodemdata met de partners uit te wisselen.

UITWISSELINGSMODEL SIKB 0101

Dat het standaard uitwisselingsmodel van de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB) daarbij een centrale rol zou gaan spelen, stond niet ter discussie. SIKB 0101 geeft een blauwdruk om bodemgegevens te structureren en maakt het mogelijk om digitale data zonder kwaliteitsverlies te delen. Hoewel het model de uitwisseling van data vereenvoudigt, is het slechts een instrument. Het SIKB-protocol zegt namelijk niets over de samenstelling, de volledigheid en de kwaliteit van de gegevens.

Een SIKB-bestand zegt niets over de kwaliteit en volledigheid van bodemdata

De vraag is: hoe ziet een SIKB-bestand er inhoudelijk uit? Deze aspecten hangen sterk af van de manier waarop de gemeenten in het verleden met hun bodemdata zijn omgegaan, maar ook van welke technische hulpmiddelen zij gebruik maakten (bodem-

FIGUUR 2: PROCESSTAPPEN DATA UITWISSELING.

formatiesystemen). In de praktijk bleek hier sprake van grote verschillen met als gevolg dat sommige individuele SIKB-bestanden niet volledig en/of 'vervuild' waren. Met andere woorden, het uitwisselen van bodemdata is niet alleen het delen van een SIKB-bestand. Het gaat ook om een inhoudelijke beoordeling van de kwaliteit, de volledigheid en de technische uitvoerbaarheid, maatwerk dus.

STAPPENPLAN

Om alle aspecten van het proces in beeld te brengen en om tijdens de uitwisseling en de migratie van de bodemdata niet voor verrassingen komen te staan, werd een stappenplan met draaiboek gemaakt. Uiteindelijk bleek dit plan essentieel om de complexiteit van het project het hoofd te bieden. Bovendien voorzorg het in interne en externe communicatie en het kanaliseren van de werkzaamheden.

DATAVERWERKING

Informatie technisch gezien was een intensieve samenwerking nodig met een marktpartij die gespecialiseerd was in bodemdata-verwerking. Gekozen werd voor een samenwerking met Roxit. Uiteindelijk bleek hun technische- en bodemkundige expertise op het gebied van dataverwerking, in combinatie met de kennis en de inzet van de OFGV en haar partners, een belangrijke pijler om het project met succes af te ronden.

VASTSTELLEN MINIMUM KWALITEIT BODEMDATA

De eerste stap naar een volledige en kwalitatief hoogwaardige dataset van bodemgegevens was het vaststellen van een minimum kwaliteit van de bodemdata. Maar wat is de definitie van 'minimum kwaliteit' volgens de partners? En welke kwaliteit is nog acceptabel voor de ontvanger van de data? In de praktijk bleken dit twee lastige vragen. Voor de beantwoording hiervan is de samenwerking gezocht met de gemeenten.

De gemeenten hadden onmiskenbaar hoge verwachtingen van de dienstverlening waarvoor een goede dataset onmisbaar zou zijn. Daarnaast moesten de data een zodanige kwaliteit hebben dat kon worden voldaan aan de wettelijke verplichtingen binnen het bodembeleidsveld. In overleg met de partners werd daarom besloten om de lat zo hoog mogelijk te leggen, de verantwoordelijkheden te scheiden en duidelijke afspraken te maken. Gemeenten werden verantwoordelijk voor de aanlevering, kwali-

teit en volledigheid van de data. Natuurlijk wel op basis van vooraf gestelde criteria. De omgevingsdienst werd verantwoordelijk voor de conversie, migratie en acceptatie van die data. Bovendien werd het totale proces van data-uitwisseling door de OFGV begeleid en ondersteund. Het resultaat van de eerste stap was een 'quicksan' in de vorm van een korte vragenlijst waarmee een kwaliteitsmeting van de bodemdata mogelijk werd.

ANALYSE KWALITEIT EN VOLLEDIGHEID BODEMDATA

Gedurende de tweede stap werden de gemeenten bezocht, de data op basis van de quickscan beoordeeld, en de systemen geïnventariseerd. Ook hier was de uitdaging groot. Alleen al door de variatie in bodeminformatiesystemen. Denk aan Nazca-i Bodem van Nazca IT Solutions, BIS4all van Centric, PowerBrowser BIS van Genetics en Squit (XO) Bodem/StraBis van Roxit. Gelukkig hebben de meeste softwareleveranciers de SIKB-standaard omarmd, waardoor de databases qua opzet op elkaar lijken.

Data-uitwisseling vereist een nauwe samenwerking tussen de deelnemers

Maar, wanneer de uitwisseling aan de orde kwam, werkten de meeste systemen met een verouderde SIKB-versie. Helaas sluiten deze niet een op een op elkaar aan. Vanwege de eenduidigheid werd besloten om de meest actuele SIKB-versie (10) als standaard te benoemen. Gevolg was dat veel 'oudere' bodeminformatiesystemen een update nodig hadden om aan deze vereiste te voldoen.

De resultaten van de quickscans lieten zien dat de kwaliteit en volledigheid van de bodemdata vaak beter kon. Bij de meeste datasets was sprake van:

- Onvolledige invoer van bodemonderzoeksrapporten.
- Foutieve invoer van essentiële datavelden.
- Het ontbreken van het historisch bodembestand (hbb).
- Het ontbreken van een dataset met ondergrondse tanks.

- Het ontbreken van geodata (rapportcontouren en/of onderzoekscontouren).
- Het ontbreken van een koppeling tussen het historisch bodembestand en bestaande onderzoekslocaties uit het bodeminformatiesysteem.

Iedere partner kreeg daarom een op maat geschreven analyse van de kwaliteit en de volledigheid van de bodemdata, een technische inventarisatie van de systemen en de actualisatievereisten.

VERBETEREN BODEMDATA

In de derde stap kwamen de partners aan bod door de analyse uit stap twee om te zetten in een offerte voor het verbeteren van de data. Uiteraard gebeurde dit in goed overleg en werd van beide kanten rekening gehouden met de verwachtingen.

Na de noodzakelijke aanpassingen creëerden de partners een SIKB-bestand. Validatie van dit bestand kwam tot stand via de LIB-controletool (LIB staat voor Landelijk Informatiebeheer Bodem). De afspraak was dat alleen 'errorvrije' SIKB-bestanden werden geaccepteerd.

CONVERSIE EN MIGRATIE

Stap vier bestond uit de conversie en migratie van het SIKB-uitwisselingsbestand naar het BIS van de OFGV (Squit iBis). Vanwege de complexiteit en het ontbreken van technisch inhoudelijke kennis binnen de omgevingsdienst, werd deze stap bijna geheel uitbesteed. De (technische) expertise vanuit de markt, bleek essentieel om de data foutloos naar Squit iBis te migreren. De rol van de OFGV beperkte zich tot coördinatie, planning en controle van het SIKB-uitwisselingsbestand.

In de vijfde stap werden de gemigreerde data vergeleken met de oorspronkelijke data van de gemeenten. Dit gebeurde handmatig door de data, via een aselechte steekproef van records uit de oude bodeminformatiesystemen, naast de geconverteerde data te leggen uit Squit iBis. Omdat Squit iBis via internet is ontsloten (webbased), vond de controle meestal bij de partners plaats. Ook het proces zelf werd beoordeeld aan de hand van een opleveringsdocument met een samenvatting van de migratie en de fouten

die daarbij waren opgetreden. Aan de hand van dit document en de afspraken uit de offerte werd gekeken of de conversie volgens afspraak was verlopen. Soms werden nog kleine fouten gevonden. Herstel van de data was dan nodig.

In de zesde en laatste stap accepteerde de OFGV formeel de data van haar partners. Na de acceptatie konden de partners de oude bodeminformatiesystemen sluiten en hun licenties opzeggen.

EINDRESULTAAT

Ruim anderhalf jaar na de oprichting beschikt de OFGV over een goed functionerende centrale database met duizenden bodemrecords afkomstig van twaalf partners.

Inmiddels heeft het systeem zijn waarde bewezen, zijn de interne werkprocessen hierop aangepast en is er duidelijk sprake van verbetering van efficiency en kwaliteit van dienstverlening. Maar, de weg daarnaartoe was niet eenvoudig. Belangrijk is de onderkenning dat bepaalde inhoudelijke- en procesmatige aspecten voorwaardelijk zijn voor een succesvolle uitwisseling van bodemdata. De belangrijkste daarvan zijn:

- Duidelijke opdrachtformulering en afspraken (vooral over de kwaliteit van de bodemdata).
- Het uitspreken van het gezamenlijk belang.
- Heldere coördinatie en openheid.
- Vertrouwen in elkaar, commitment en medewerking van alle betrokken partijen.
- De beschikbaarheid van een moderne ICT-infrastructuur met bijbehorende softwarepakketten.
- De beschikbaarheid van een team met kennis van het bodembeleidsveld in combinatie met kennis van datamanagement.
- Samenwerking met een marktpartij met technische en inhoudelijke kennis van verschillende bodeminformatiesystemen en de conversie en migratie van bodemdata.
- Voldoende financiële middelen.

Maar, misschien wel veel belangrijker is dat data-uitwisseling vooral ook een hele leuke klus is. Het is juist een uitdaging om niet-volledige data, in samenwerking met de partners te upgraden tot een kwalitatief hoogwaardige en bruikbare dataset.